

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

18. An Superior possit dispendare in dubio, si causa sit justa? Et docetur pro praxi, cum dubitatur an sine dispensatione teneatur quis jejunare, vel aliam legem servare, eo ipso esse sufficientem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

potest illi concedi; tunc enim Prælati tenetur, saltem ex charitate, eam dispensationem concedere.

6. Ex his inferitur, quod tenetur Episcopus dispensare cum Clerico, ne recideat ratione studij, ex cap. cum ex eo, de elect. in 6. quia ibi apponitur hæc causa, ex qua potest dispensari; sic relato Ioanne Andrea, Decio, Franco, docet Sanchez, Suarez, & Salas supra. Item tenetur dispensare in denunciationibus matrimonij, si probatur adesse suspensionem malitiosi impedimenti. Item in interstitiis, si id utilitati Ecclesiæ viderit expedire, ob eandem rationem.

RESOL. XVI.

An saltem delegatus teneatur dispensare, si ad sit causa sufficienti.

Et an excusetur Regularis nolens dispensationes votorum concedere penitentibus virtute suorum privilegiorum?

Et quid, si privilegium sit concessum in fauorem penitentis, ut est privilegium Bullæ Cruciatæ, & Iubilæi? Ex part. 8. tract. 3. Reiol. 28.

Sup. hoc pro Bulla Cruciatæ, & privilegij Regularium in tom. 4. tr. 3. Ref. 72. per totam.

§. 1. **R**espondeo, quod Sanchez in summa, tom. 1. lib. 4. c. 5. n. 12. loquens de voto distinguit inter Delegatos habentes privilegium dispensandi in sui fauorem concessum, vel in fauorem dispensaturi. Et de habentibus privilegium in sui fauorem, negat teneri dispensationem concedere postulanti, eo quod nemo teneatur suo privilegio vti, & sic excusat Regularis nolens dispensationem votorum concedere penitentibus, quia ipsi non astringuntur vti suo privilegio: at si privilegium concessum sit in fauorem penitentis, ut est privilegium Bullæ, & Iubilæi, affirmat teneri electum Confessarium dispensationem concedere, quia penitens petit ius ex privilegio sibi concessum.

2. Sed aliter existimat esse in hac parte distinguendum, aut enim loqui possumus de Confessario, antequam pro dispensatione votorum, vel impedimento illum eligat, vel facta electione, & ab ipso acceptatæ, si post factam electionem, & acceptationem denegat tibi Confessarium dispensationem, pro qua obtinenda causam iustam habes, infidelis est, & iniustus; quia iam quasi ex iustitia ratione acceptatæ electionis obligatus est concedere. Et hoc sine concedenda sit dispensatio ex privilegio in tui fauorem concessio, vel in fauorem dispensantis. Quia iam ipse privilegiatus se ipsum obligavit vti privilegio suo, eo quod electionem acceptaverit. Verum si loquamur antequam ipse Confessarius acceptet electionem sui ad dispensationem concedendam, nullo modo tenetur tibi dispensationem concedere, etiamsi confessionem audiat, quia privilegium concessum per Bullam, non est ad tractandum Confessarium ad dispensationem concedendam, sed est privilegium concedens facultatem dispensandi Confessori volenti, non renuenti; aliis quilibet Sacerdos approbatus requisitus per Bullam teneretur confessionem cuiuslibet penitentis, quæ illum requirit, auscultare: quod est sine fundamento dictum.

RESOL. XVII.

An causa dispensationis debeat esse manifesta iusta, an potius sufficiat causa iusta dubia?

Et an idem dici possit, quando Superior dispensat in causa tantum probabili?

Et quid, quando dubium est, an causa aliqua dispensandi existat? Ex part. 8. tr. 3. Ref. 29.

§. 2. **R**espondeo quod Ioannes Medina C. de Penitent. quest. de dispensatione super Confessione, ad finem, & Bonacina de legibus, disp. 1. q. 2. punct. 3. n. 7. asserunt peccare dispensantem, quando causa non est manifesta iusta, non tamen explicant, an dispensatio sit viciosa, necne.

2. Sed contrariam sententiam, & rectè, docet Merolla tom. 2. disputat. 4. cap. 6. dub. 3. diff. 1. numer. 307. Quia in eo dubio est in benigniorem partem inclinandum, & credendum est, facultatem superiorum extendi etiam ad causam dubie iustam, hoc enim videtur petere bonum, & suave Ecclesiæ regimen, esset enim multis scrupulorum occasionibus exposita potestas, si ad causas solas certè iustas extenderetur, & vix auderent superiores dispensare. Sic docent Sylvester verb. Dispensatio, quest. 14. numer. 20. in fine. Palacios in 4. dist. 38. disp. 3. vers. Est igitur dispensatio. Sanchez lib. 4. sum. cap. 45. n. 10. Si vero non verifaretur dubium circa causam sufficientem: sed an causa aliqua dispensandi existat, non posset dispensare. Quia potestas dispensandi necessariò exigit causam, atque ad eam extendi non debet ad dubium, an sit aliqua causa, nec rectè Ecclesiæ gubernatio petit eam potestatem, sicut petit, quando constat de causa, & de sola eius sufficientia dubitatur; ut bene inquit Sanchez loco citato. Sed quidquid sit de hoc, certum est, subditum esse tutum in conscientia, si dubius de causa, rem totam exponat superiori, si ille dispense. Quia suum non est iudicare, an in rei veritate causa adsit, sed superioris iudicio stare potest, ergo, &c. Et ita respondendum est ad propositam questionem, in tali casu dispensationem non solum esse validam, verum etiam superiorem nullo peccati vinculo se astringere. Et ita hanc sententiam tenet etiam Amicus tom. 5. disp. 6. sect. 6. num. 81. vbi sic ait. Quod si superior de iustitia causa dubitet, an licitè dispensare possit. Negant aliqui, eo quod superior exponeret se periculo dispensandi sine iusta causa. Affirmant, & quidem probabilius alij, inter quos Sanchez in summa, tom. 1. lib. 4. cap. 45. Ratio, quoniam in dubio præsumendum est, superiorem concedere facultatem dispensandi inferiori, cum hoc possit prudens, & discreta gubernatio ad tollendos superiorum scrupulos. Confirmatur; nam in casu dubio referuato præsumitur superior (vbi communior fert opinio) facultatem concedere inferiori ab illo absolventi; ergo etiam in causa dispensandi dubia. A fortiori id sequitur, si superior in sua lege dispense, eò quod in causa dubia dispense, debet practice iudicare, licitum sibi esse in tali casu dispensare: alioqui peccaret in dubijs dispensando, iuxta ea, quæ de conscientia dubia disputata sunt 3. tomo. Ad fundamentum oppositæ sententiæ respondeo idem dici posse, quando superior dispense in causa tantum probabili, cum tamen omnes concedant, in causa probabiliter iusta licitè posse superiorem dispensare. Ratio est, quia dubio futuræ dispensationis sine iusta causa præualer certa utilitas tum spiritualis quietis superioris dispensantis, tum spirituale, vel temporale bonum dispensandi. Ita Amicus, cui ego, vt dixi prorsus adhareo.

RESOL. XVIII.

An Superior possit dispensare in dubio, si causa sit iusta.

Et docetur pro praxi, cum dubitatur, an sine dispensatione

De Dispensationibus. Resol. XIX. &c. 185

ratione tenetur quis ieiunare, vel aliam legem servare, eo ipso esse sufficientem causam ad dispensandum, nec opus esse aliqua commutatione. Ex part. 4. tr. 3. Resol. 44.

§. 1. Respondeo affirmatiue cum Sanchez in summa tom. 1. lib. 4. c. 44. n. 10. vbi sic ait: Quia in benigniorem partem est in hoc dubio credendum, facultatem Superiorum esse in hoc dubio, id enim petit bonum, & suave Ecclesie regimen, esset enim multis scrupulorum occasibus exposita potestas. Si ad causas solas certas extenderetur, & vix auferent Superiores dispensare. Et ita hanc sententiam tenet etiam Syluester ver. dispensatio quast. 14. vbi agens de Prælati Regularium, quibus permittitur dispensare in regulis, sic ait: Dispensare possunt quando eis constat de causa legitima, & etiam si dubitent, quia ad clementiorem partem declinandum est. Ita Sanchez, licet contrariam sententiam teneat Bonacina de legib. disp. 1. quast. 2. puncti. 3. num. 7. Verum mihi placet opinio affirmatiua, quam præter Sanchez, & Syluestrum tenet Caietanus in 2. 2. quast. 147. art. 4. in principio, & nouissimè Iacobus Granado in 1. 2. D. Thome contr. 7. tract. 2. disp. 6. sect. 1. n. 2. vbi etiam cum aliquibus iunioribus doctet, cum dubitatur an sine dispensatione tenetur quis ieiunare, vel aliam legem seruare, eo ipso esse sufficientem causam ad dispensandum, nec opus esse aliqua commutatione.

RESOL. XIX.

An liceat posse Prælatum dispensare, quando dubitat, etiam causa dispensationis sit iusta? Ex part. 1. tr. 10. Resol. 31.

§. 1. Negatiue respondet Bonacin. de legib. disp. 1. 2. puncti. 3. n. 7. quia fieri potest, vt causa re ipsa non sit sufficiens: sed qui periculo se exponit dispensandi sine iusta causa peccat, ergo, &c. 2. Hæc opinio est probabilis: sed contrariam probabiliter docet Sanchez in sum. tom. 1. lib. 4. cap. 45. n. 10. quia in benigniorem partem est in dubio inclinandum; & credendum est, facultatem Superiorum esse in hoc dubium: id enim petit bonum, & suave Ecclesie regimen: esset enim multis scrupulorum occasibus exposita potestas, si ad causas solas certas extenderetur, & vix auferent Superiores dispensare. Ita ille. Et hanc opinionem docuit etiam doctissimus Syluester ver. dispensatio. p. 14. n. 10. vbi agens de Prælati Regularium, quibus permittitur dispensare in regulis, sic asserit: [Dispensare possunt, quando eis constat de causa legitima, & etiam si dubitent: quia ad clementiorem partem declinandum est.] Hæc doctrina est valde attendenda, quia multi scrupuli ex illa tolli possunt.

RESOL. XX.

An inferior possit dispensare in lege Superioris, quando dubitat, an casus egeat dispensatione? Ex part. 8. tr. 3. Resol. 72.

§. 1. Respondeo, quod quidem si dubium sit positium, non excludens probabilitatem, certum esse debet posse dispensandum absque dispensatione operari, nulli enim morali periculo se exponit, sequens opinionem probabilem. Sic Bonacina disp. 1. de potestate Episcopi, allegat. 35. num. 18. At si dubium sit negatiuum, neque valet iudicium probabiliter efformare, tibi dispensationem superuacaneam esse in tali casu, existimat Bonacina supra, dispensationem petendam esse à Sede Apostolica, ne se exponas periculo faciendi contra legem superioris, & quia praxis non obtinuit.

bium sit negatiuum, neque valet iudicium probabiliter efformare, tibi dispensationem superuacaneam esse in tali casu, existimat Bonacina supra, dispensationem petendam esse à Sede Apostolica, ne se exponas periculo faciendi contra legem superioris, & quia praxis non obtinuit.

2. Sed istam Bonacinae sententiam impugnat Castrus Palau tom. 1. tractat. 3. disp. 6. puncti. 5. num. 10. & asserit. Si æquè dubium sit, an casus indigeat, vel non indigeat dispensatione, reputandum esse non indigere; quia tunc est præsumptio pro libertate, neque alicui morali periculo faciendi contra legem exponeris; si verò inclines te indigere dispensatione: adhuc existimo te reputari posse non indigere illa, quia non debes ceteri lege adstrictus, quovisque de lege tibi certò moraliter constet. Concesso tamen gratis in illo dubio tibi esse necessariam dispensationem, existimo Episcopalem sufficere: tum quia non videtur Pontifici reseruatus casus dubius, sed certus: tum quia potestas dispensandi late est interpretanda. Ita Paulus. Et quo ad hoc vltimum idem docet ex Sa Salas de legibus, disp. 20. sect. 3. n. 28.

RESOL. XXI.

An Episcopus, v. g. quando dubitat, an res egeat dispensatione, possit in lege Superioris dispensare? Ex part. 4. tr. 3. Resol. 46.

§. 1. Ad hanc dubitationem respondet Bonacina de legibus disp. 1. quast. 2. puncti. 1. n. 18. distinguendo, vel probabiliter ait: Opinamur rem non indigere dispensatione, & tunc non est necesse dispensationem petere à Summo Pontifice, vel Episcopo, quia licitum est sequi opinionem probabilem deposito practicæ dubio; vel non probaliter opinamur, sed practicè dubitamus opus esse dispensatione, & tunc certò petendam esse dispensationem à Sede Apostolica. Et ratio est, tū quia non debemus exponere nos periculo delinquendi contra legem Superioris, in qua Episcopus exceptis quibusdam casibus dispensare non potest; tum quia praxis in oppositum extrare videtur. Ita ille.

2. Sed ego contrariam sententiam probabiliorum esse censeo, quam tueri Castrus Palau tom. 1. tr. 3. disp. 6. puncti. 5. num. 10. Layman lib. 1. tract. 4. c. 22. num. 4. Emanuel Sa ver. dispensatio, num. 1. Barbosa de potest. Episc. part. 2. allegat. 35. n. 19. & alij penes ipsos. Ratio est, quia in tali casu adest præsumptio pro libertate, neque alicui morali periculo faciendi contra legem exponeris; & etiam si inclines te indigere dispensatione, adhuc existimo te reputari posse non indigere illa, quia non debes ceteri lege adstrictus, quovisque de lege tibi certò moraliter constet. Concesso tamen gratis in illo dubio tibi esse necessariam dispensationem, existimo Episcopalem sufficere; tum quia non videtur Pontifici reseruatus casus dubius, sed certus; tum quia potestas dispensandi late est interpretanda. Sic Castrus Palau loco citato.

RESOL. XXII.

Quando casus dubius egeat dispensatione? Et an Episcopus possit dispensare in lege Pontificia, quando dubium est, an casus egeat dispensatione? Et an Prælati inferior possit dispensare in legibus Superioris, si ei interdictum non sit? Et an Episcopus possit in sua Diocesi, quicquid potest Papa pro tota Ecclesia, nisi à pontifice prohibeatur? Ex part. 3. tract. 6. & Misc. 2. Resol. 82.

Q 3 §. 1. Hic

frā lege doctina, &c. 78. & aliter verius prima n. 1. quamvis ibi sit questio de dubio valore voti.

Sup. in Resol. 1. no. præterita §. 2. ad medium.

Sup. hæc potestare fuisse in Resol. 4. v. a. medio, & infra in Resol. 1. cursum in §. 1. prop. finem, & in Resol. 9. & in alio §. eorum annotationum.

Sup. hoc in Resol. præterita, & in aliis eius primæ annot.

Sup. hoc in Resol. præterita ad medium §. 2.

Sup. hoc in Resol. 1. no. præterita §. 2. ad medium.

Sup. hæc potestare fuisse in Resol. 4. v. a. medio, & infra in Resol. 1. cursum in §. 1. prop. finem, & in Resol. 9. & in alio §. eorum annotationum.

Sup. hoc in Resol. præterita, & in aliis eius primæ annot.

Sup. hoc in Resol. præterita ad medium §. 2.